

PREPORUKE ENYA-e

Razgovarajmo o mladima, razgovarajmo o učinku
pandemije COVID-19 na prava djece

Rujan 2021. // Europska mreža mladih savjetnika

PREDGOVOR

Pandemija COVID-19 utjecala je na neki način na svu djecu i mlade diljem svijeta. Kao dio aktivnosti Europske mreže pravobranitelja za djecu (ENOC), mladi koji su sudjelovali u projektu ENYA-e 2021., kako na nacionalnoj tako i na europskoj razini, raspravljali su o učinku koji su mjere protiv pandemije COVID-19 imale na njihova prava.

Mladi su ukazali na mnoge izazove i iznijeli više preporuka. Međutim, posebno su isticali da se većinu vremena ni na koji način nije s njima savjetovalo kod uvođenja mjera za suzbijanje pandemije, usprkos činjenici da prema članku 12. Konvencije Ujedinjenih Naroda o pravima djeteta mladi imaju pravo izraziti svoje poglede o pitanjima koja se odnose na njih te da ih treba uvažiti. Treba osigurati da se preporuke koje su oblikovali mladi uključe u posao koji obavljaju oni koji zastupaju prava djece.

Mi, mladi savjetnici ENYA-e, zahtijevamo od svih ustanova uključujući nacionalne/regionalne pravobranitelje za djecu i povjerenike za djecu, vlade, Europsku uniju, Vijeće Europe i sve druge dionike da slijede ove preporuke kako bi se osiguralo da su prava djece zajamčena čak i tijekom globalne pandemije.

UVOD

Pandemija COVID-19 donijela je mnoge izazove svima, uključujući djecu, posebno onu koja žive u ranjivim okolnostima i onemogućen im je pristup uslugama. Djeca su bila, ali i dalje jesu vrlo malo, ako i uopće, uključena u razgovore o politikama i odlukama u vezi s COVID-om 19 iako su svi vidovi njihovih života sada ili su bili pod snažnim utjecajem pandemije. Stoga je cilj projekta ENYA-e 2021. olakšati razgovore s mladim ljudima diljem Europe kako bi se osiguralo skretanje pozornosti odgovarajućih tijela na njihove ideje i iskustva.

Ove godine ENYA je svjedočila jednom od najvećih odaziva na sudjelovanje članica ENOC-a u ovoj inicijativi. Mladi iz 17 zemalja/regija sudjelovali su u razgovorima o učinku pandemije COVID-19 na prava djece.

Zemlje/regije sudionice: Albanija, Andaluzija/Španjolska, Baskija/Španjolska, Bugarska, Katalonija/Španjolska, Francuska, Grčka, Island, Italija, Malta, Crna Gora, Sjeverna Irska/Ujedinjeno Kraljevstvo, Norveška, Škotska/Ujedinjeno Kraljevstvo, Slovačka, Ukrajina, Wales/Ujedinjeno Kraljevstvo.

Ured povjerenika za djecu na Malti bio je glavni koordinator ENYA-e, vodio je i pružio potporu cijelom procesu. Od ožujka do lipnja, koordinatori ENYA-e omogućili su i organizirali brojne sastanke i aktivnosti sa skupinama mladih na nacionalnim/regionalnim razinama. Većina sastanaka održala se *online* zbog situacije s pandemijom COVID-19 iako su neke zemlje/regije uspjele održati sastanke uživo.

Glavni cilj ovih sastanaka bio je omogućiti bolje razumijevanje o tome na koja je prava, sadržana u Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, pandemija najviše utjecala. Poseban naglasak stavili su na četiri glavne teme: **obrazovanje, zdravlje (mentalno i tjelesno zdravlje), dječje siromaštvo, nasilje i zlostavljanje**. Mladi su se trebali usredotočiti na najmanje dvije glavne teme. Također ih se potaknulo da istraže druge teme za koje smatraju da su važne za njih. Nakon razgovora, mladi su trebali oblikovati preporuke o tome kako se može čuvati dobrobit djece i mladih i kako njihova prava treba poštovati u hitnim situacijama poput pandemije COVID-19.

FORUM ENYA-e

Po drugi puta zaredom, forum ENYA-e održan je *online* 1. i 2. srpnja 2021. Domaćin foruma bio je Ured povjerenika za djecu na Malti kao glavni koordinator ENYA-e. Na forumu je sudjelovalo 33 mladih u dobi od 12 do 18 godina iz 17 zemalja/regija. Mladi su imali potporu svojih koordinatora koji su također pomagali u različitim sesijama održanim tijekom dva dana. Događaju su se pridružili Tajništvo ENOC-a te nekoliko pravobranitelja za djecu i povjerenika za djecu.

Svaka zemlja/regija trebala je dostaviti preporuke svoje skupine prije održavanja foruma ENYA-e kako bi se preporuke moglo prikupiti i predstaviti u jednom dokumentu. S obzirom na

značajni učinak pandemije COVID-19 na mlade, primljen je velik broj preporuka. Mladi su dali preporuke o svim glavnim temama kao i o dodatnim temama uključujući **sudjelovanje, igru i razonodu, obitelj, informacije i digitalno okruženje**.

Forum je poslužio mladima kao platforma za upoznavanje kao i razmjenu ideja i iskustava. Tijekom dva dana organizirane su razne interaktivne i zabavne aktivnosti poput virtualne sobe za bijeg, glazbene radionice, ili virtualnog obilaska Hypogeuma na Malti. Mladi su bili podijeljeni u različite skupine kako bi raspravljali o različitim preporukama i glasovali za njih pomoću Padlet softvera za smišljanje ideja.

PREPORUKE

OBRAZOVANJE

1. Prije donošenja odluke o prelasku na nastavu na daljinu, treba osigurati da sva djeca imaju pristup internetu i prikladnu opremu za sudjelovanje. Po potrebi, treba osigurati pribor, sadržaj i opremu kako bi se stvorilo odgovarajuće i pozitivno okruženje za učenje kod kuće.
2. Treba omogućiti posebnu pomoć i potporu djeci koja ih trebaju zbog poteškoća u učenju, manjka sustava potpore kod kuće, u slučaju djece na skrbi ili zbog drugih prepreka s kojima se djeca suočavaju tijekom obrazovanja.
3. *Online* sesije treba snimati kako bi ih mogli gledati učenici koji su propustili nastavu.
4. Treba organizirati obuku o poučavanju na daljinu za obrazovatelje. Obuka treba obuhvaćati pitanja poput funkcioniranja tehnologije, pružanja emocionalne potpore djeci te učinkovitog poticanja učenika na sudjelovanje u virtualnom okruženju.
5. Treba otvoriti raspravu o nedostacima u obrazovnom sustavu koje je pandemija razotkrila, a s ciljem stvaranja novog modela koji odgovara stvarnosti s kojom se djeca suočavaju te njihovim interesima. Taj novi model trebao bi uključiti: više aktivnosti na otvorenom, veću usredotočenost na samostalnost učenika i njihov osobni razvoj i neovisno razmišljanje, širu lepezu metoda, materijala i aktivnosti te više kulturoloških sadržaja.
6. Obrazovni sustav općenito treba biti manje usredotočen na akademska postignuća, a više na poticanje sudjelovanja i izražavanja te omogućiti slobodno vrijeme. Kriza u vrijeme pandemije dodatno je naglasila ovaj nedostatak sustava.
7. Treba uložiti napore za unaprjeđenje odnosa nastavnik-dijete/učenik, nastavnici bi trebali slušati djecu i stvoriti ozračje koje vodi prema dijalogu, a onda i prema učenju. Takvi odnosi trebaju biti suradnički kako bi omogućili ostvarivanje zajedničkih ciljeva, posebno sprječavanje svakog oblika povrede njihovog prava, čak i u neobičnim vremenima pandemije.
8. Treba standardizirati učenje na daljinu i osigurati da je ono prikladno za sve stilove učenja i kontekste. Stoga bi države u tom smislu trebale prihvatiti opću politiku za škole.

9. Države bi trebale uvesti obaveznu obuku za nastavnike i druge obrazovatelje kako bi stekli vještine i znanje za prepoznavanje i prikladno postupanje s djetetom koje je suočeno s mentalnim ili tjelesnim izazovima.

ZDRAVLJE

1. Osigurati da tijekom pandemije ovlaštena tijela pružaju česte i jasne informacije i daju realističan uvid u probleme mladih ljudi, kako na obrazovnom tako i na osobnom planu, organiziranjem panela mladih koji dolaze iz različitih okruženja kako bi oblikovali precizniju i točniju sliku mladih u budućnosti.
2. Informirati, sada više nego ikada, učenike o mentalnom zdravlju u školama, kako bi znali kako otkriti i protumačiti što osjećaju, naučiti kako se opustiti i suočiti sa stresom.
3. Države bi trebale dati prioritet tomu da mladi žive što je moguće normalnije svoj život.
4. Stvoriti uvjete kako bi se osiguralo da djeci i mladima s invaliditetom bez prekida budu dostupne potrebne medicinske i rehabilitacijske usluge te za smanjivanje vremena čekanja na dijagnoze i postupke pružene prije pandemije COVID-19.
5. Državna i lokalna tijela moraju prikupljati mišljenja mladih kad se uvode promjene pravila za suzbijanje zaraze te o tome koje zdravstvene usluge trebaju biti dostupne mladima.
6. Potrebno je više resursa i ulaganja sredstava kako bi se djeci i mladima osigurao pristup mreži stručnjaka i specijaliziranim zdravstvenim uslugama u području mentalnog zdravlja kao i obiteljskim liječnicima.
7. Poticati i promicati sigurni pristup specijaliziranim uslugama u području mentalnog zdravlja kroz osobni pristup licem u lice ili *online* konzultacije (kao minimum), tako da se djeci i mladima omogući da odaberu opciju koja im je prihvatljivija.
8. Svoj djeci, a posebno djeci u ranjivim situacijama (romska djeca ili djeca migranti, uključujući maloljetnike bez pratnje, djecu s invaliditetom, djecu bez roditeljske skrbi), pružiti točne informacije koje su im prilagođene u vezi sa širenjem virusa COVID-19.

SIROMAŠTVO

1. Treba prepoznati obitelji s djecom koje žive u teškim društveno-ekonomskim uvjetima kako bi im se pružila potpora u obliku paketa s hranom, dezinficijensima, maskama, lijekovima i drugim higijenskim potrepštinama.
2. Pružiti pomoć i potporu obiteljima u kojima su roditelji ostali bez posla zbog posljedica izazvanih pandemijom.
3. Treba poduzeti mjere kako bi se osiguralo da sva djeca žive u prikladnom okruženju, posebno djeca beskućnici i djeca na skrbi. Djecu beskućnike treba prepoznati i pružiti im potporu budući da je pandemija COVID-19 imala snažan učinak na njih te su joj značajno izloženi.
1. Povećati socijalne naknade i pomoć velikim obiteljima, djeci na skrbi, djeci s invaliditetom te romskoj djeci kako bi se prevladale negativne posljedice uzrokovane restriktivnim mjerama koje su uvedene za sprječavanje širenja bolesti uzrokovane korona virusom.

2. Tvorci politika trebali bi podupirati zaposlene roditelje i snažnije ih pratiti kako bi se izbjegle povrede i osiguralo da se njihova prava poštuju. Posebno treba zaštititi roditelje koji su suočeni s opasnošću od diskriminacije i iskorištavanja.
3. Treba povećati dostupnost predškolskih i ostalih vrtićkih usluga te omogućiti fleksibilni raspored za zaposlene roditelje (čak i pomoć kod kuće).
4. Osigurati zajamčeni slobodni pristup obrazovanju.
5. Treba omogućiti pristup strukovnom obrazovanju za odrasle svim roditeljima koji traže mogućnosti na tržištu rada.

NASILJE I ZLOSTAVLJANJE

1. Školski psiholozi trebaju biti uključeni u posebne satove namijenjene razvijanju blagostanja učenika i njihove emocionalne inteligencije. Takvi satovi također će osnažiti djecu, pomoći im da savladaju osjećaje krivnje i otkriju povrede.
2. Potpora za obitelji koje se suočavaju s obiteljskim nasiljem, uključujući emocionalnu potporu, policijsku potporu i mjesto na koje se obitelji mogu skloniti u slučaju nasilja. Socijalne službe trebaju, po potrebi, provjeravati ranjive obitelji te im pružiti potporu u području mentalnog zdravlja.
3. Policija bi trebala štititi djecu i mlade u hitnim situacijama u javnosti, a ne promatrati ih samo kao problem. Policija treba proći odgovarajuću obuku o tome kako učinkovito komunicirati s djecom i mladima.
4. Treba povećati mogućnost obuke za nastavnike i druge stručnjake koji rade u školama o tome kako spriječiti situacije nasilja protiv djece, kako prepoznati situacije nasilja (uključujući obiteljsko nasilje) i kako uvesti odgovarajuće odgovore.
5. Države bi trebale na odgovarajući način istražiti učinak pandemije COVID-19 na ranjivu djecu i mlade.
6. I dok usluge potpore treba ponuditi djeci izloženoj nasilju, trebaju postojati usluge potpore i za djecu počinitelje nasilja. Te usluge treba pružiti u školi, kroz zdravstvenu skrb i lokalne zajednice.
7. Treba podići svjesnost o sprječavanju nasilja i internetskom zlostavljanju tijekom razvoja procesa učenja na *online* platformama. Treba postići dogovore s društvima koja su vlasnici društvenih mreža za uklanjanje nasilnih fotografija i videa.
8. Treba postojati snažna promidžbena kampanja na društvenim mrežama (posebno na Instagramu) s ciljem podizanja svjesnosti o nacionalnim telefonskim službama za pomoć djeci s ciljem pružanja anonimnosti, povjerenja i emocionalne potpore djeci koja su žrtve nasilja.

IGRA I RAZONODA

1. Zajednički prostori za razonodu i sportske aktivnosti trebaju biti zaštićeni i treba ih se promicati. Sport i aktivnosti za djecu trebaju biti otvoreni kad god je moguće.
2. Financiranje klubova za mlade i drugih rekreacijski aktivnosti mora biti prioritet.
3. Države trebaju uzeti u obzir potrebe djece za društvom i razonodom pri uvođenju mjera za suzbijanje pandemije. Prilagođavanje formata (hibridnih formata) i prostora pandemijskoj situaciji treba imati prednost u odnosu na prekidanje tih aktivnosti.

SUDJELOVANJE

1. Ministarstvo obrazovanja treba osnovati posebno obučeno povjerenstvo za posjet školama i slušanje mišljenja djece o svim vidovima školskog života.
2. Mladi moraju biti uključeni u donošenje odluka o novim ograničenjima veznim za pandemiju COVID-19. Posebno se to odnosi na ponovno otvaranje škola, ispite i usluge potpore mentalnom zdravlju.
3. Sudjelovanje djece trebalo bi biti dio kurikula, a školski protokoli trebali bi više biti usmjereni na sudjelovanje djece.

INFORMACIJE

1. Djeci treba dati više informacija o pandemiji COVID-19, a te informacije treba pružiti na jeziku koji je djeci razumljiv. Informacije trebaju biti jasne i iz pouzdanog izvora.
2. Kad je vlada ta koja pruža informacije, ne smije stigmatizirati mlade i učiniti da se oni osjećaju kao problem.
3. Donositelji odluka trebaju komunicirati jasno i učinkovito te djeci pružiti informacije koje trebaju u jasnom obliku. Treba iznijeti samo točne informacije koje se ne mijenjaju. Iznenadne nejasne promjene u odlukama mogu imati učinak na dobrobit djece, posebno u odnosu na ispite.

DIGITALNO OKRUŽENJE

1. Treba kreirati virtualna okruženja, uključujući online forume, za djecu i mlade kako bi ih se ujedinilo kao skupinu te kako bi mogli pomoći jedni drugima s domaćim zadaćama te u rješavanju problema od zajedničkog interesa, sa satovima i sastancima koji bi dodatno privukli djecu.
2. Podizanje svjesnosti u vezi s pitanjem *online* sigurnosti za djecu trebalo bi imati preventivni karakter i stvoriti puno razumijevanje problematike kod maloljetnika i kod njihovih roditelja. Djeca i roditelji trebaju osvijestiti opasnosti koje postoje u virtualnom okruženju poput zlostavljanja na internetu te kako suzbiti opasnosti koje nastupe.
3. Kampanje za podizanje svjesnosti o digitalnom okruženju treba provesti u školama, za učenike i za nastavnike. Te kampanje trebale bi uključiti novinare, strimere i glazbenike kako bi se dodatno potaknulo učenje.

OBITELJ

1. Skrb o djeci i sigurna luka u obliku centara za skrb ili društveno korisne aktivnosti trebali bi biti dostupni kao potpora obiteljima koje ih trebaju i obiteljima s roditeljima koji rade daleko.
2. Treba osigurati plan i međunarodnu suradnju kako bi se osiguralo da se obitelji koje žive u drugim zemljama mogu vidjeti.

ZAKLJUČAK

Kako su djeca sama rekla „djecu i mlade ne treba promatrati kao žrtve ili kao uzrok pandemije – to dovodi do velike frustracije. Djeca i mladi ne mogu donositi odluke o onome što se događa

pa frustracije mogu prerasti u antidruštveno ponašanje“. Prava djece trebaju biti zajamčena i tijekom pandemije, a djeca bi trebala imati pristup uslugama, uključujući i mogućnost traženja identifikacijskih dokumenata.

Neki mladi koji su sudjelovali na forumu ENYA-e predstaviti će ove preporuke na Godišnjoj konferenciji ENOC-a koja će se održati 27. i 28. rujna 2021. Neke preporuke također su uključene u izjavu ENOC-a koju će članice ENOC-a prihvatiti 29. rujna.

Projekt ENYA-e sufinancirao je Program Europske unije o pravima, jednakosti i građanstvu (REC 2014. - 2020.). Sadržaj ove publikacije predstavlja samo stajališta ENOC-a koji je isključivo odgovoran za njega. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za uporabu informacija koje ona sadrži.